ВУГЛЕКОП.

Чи схоче хто вірити, що колись-колись — дуже давно, там де тепер є Скрентон, або Вілкесбери, або скажім, там де тепер є ціла Пенсильванія, з курними коминами, з зеленими лїтом лїсами, з гарними скалистим горами, а ще гарнїйшими долинами, якими тут і там вють ся срібні стяжки потоків і рік — що всего того колись не було, а взглядно, що те все колись находило ся яких 500 до 1000, або ще більше стіп низше?

Ціла Пенсильванія — або й ціла Америка була колись на кілька сот, чи на кілька тисяч стіп нисше.

Хоч тяжко нам в се вірити з початку, так все таки остаточно мусимо згодити ся з тим, що се правда, а не видумка.

Певною річию є, що там, де тепер находять ся грубі жили твердого і мягкого вугля, там глубоко колись давно пишались буйні лїси. А в лїсах і звірина буяла і птиці співали.

З тих лїсів повстало наше вугле, за яким тисячі і мілїони робочого люду порпають ся днем і ночю.

Звідки-ж взяло ся стільки землї і скал над тими лїсами, над тим вуглем? — спитає хтось.

Відповідь наша ось яка: на земли безнастанно відбувають ся перевороти, революції. Се, що було в долинї, йде до гори; се що було в горі йде в долину, а то й зовсім никне і розпливаєть ся серед моря, або пекельного огня. Чуємо все про трясене землї. Се є одна з тих земельних революцій; в однім місци земля западає ся, але за те в другім місци повстає горбок, або й гора. Отже в наслїдок земельної революції — буйні лїси теперішного пенсильвенського стейту з перед тисячів а то й мілїонів лїт, зістали покриті землею і скалами.

Під землею і скалами лїси і ростини почали тлїти.

Наш вуголь — се недотлїті лїси. І тому вугле горить, бо воно з дерева.

І так скоро, як чоловік переконав ся, що тота тверда чорна матерія горить і дає тепло, — сейчас люди почали вертїти нори в нутро землї і добувати ту матерію та уживати її на свої потреби.

Вуглем огрівають холодні родинні огнища; вуглем замінюють плинну воду в летучу пару, яка порушує зелїзниці і кораблї; з вугля виробляють ґаз, і він робить нам день в ночи; вугле уживають до топленя руди зелїзної; одним словом, без вугля ми були-б такі безсильні, такі безпомічні, як новонароджене дитя.

Вуглекоп — се один з найважнїйших стовпів нашої індустрії. Вуглекоп повинен занимати одно з найпочетнїйших місць в нашій суспільности. Бо його житє — се житє жовніра на війнї. Кілько разів він спускаєть ся до майни, тілько разів він пращає ся з сьвітом.

Житє вуглекопа стоїть все на льотерії: або виграв або програв. Помимо всїх найстараннїйших охоронних средств — майни западають ся безнастанно, і прикривають собою на віки тисячі вуглекопів.

Але не то, що той вуглекоп не тїшить ся якоюсь особливщою опікою в теперішній суспільности; навіть коли він зажадає трошки більше платнї, як має тепер — йому відповідають оловяними кулями, як се було недавно в Колоредо, а вже таки вчера, чи позавчера в Бют, Монтана.

Вуглекопови кажуть рити землю день в день, кажуть відречи ся родини, житя, кождого дня на кілька годин, але як вуглекоп хоче лиш трошка більше, як дістає тепер — так тодї йому дістають ся полїцманські палки і оловяні кулї. А се тому, що майни чужі; що вуглекоп не спускаєть ся до своєї майни, але до панської.

Вуглекопи! Коли ви зробите панські майни своїми?!

ЙОРКТОН, Саск. — На розправі дня 16 цьвітня узнано Івана Вовка винним морду і засуджено його на смерть через повішене; засуд моє ся виконати 17 липня в Ріджайнї, Саск.

В ночи 31 грудня Вовк пішов до дому свого сусїда Ілька Третяка, фармера, з яким мав якесь непорозуміне і його застрілив. Відтак стрілив два рази до Третякової жінки, примушуючи її в нічній одежі і босу втїкати до сусїда пів милї далеко. Відтак заволїк їх доньку, дївчину понизше 16 лїт віку до стайнї віддаленої майже одну милю також босу і в нічнім убраню. По знасилуваню її там він пустив її і вона проволїклась до сусїда в гіднім пожалуваня станї.

НА СХІДНИХ РУЇНАХ.

Капітан Г. Дейвіс, поручник американського Червоного Хреста в східній Европі пише в недавнім своїм звітї таке:

"Я через вісім днів їздив і оглядав боєві фронти, а також міста та села поза Варшавою. Я бачив дійсні боєві фронти Поляків, большевиків і Українців. Зі стрільбою в руцї і автоматичним револьвером в кишенї, я вандрував пішки через окопи і їхав верхом через міста Ковель, Володимир Волинський, Бересть Литовський, Холм та посував ся аж до Пінська.

Що я бачив там, се прямо не до описаня. Воно переходить всяку можливу уяву або сон, все прямо не до увіреня. Цїлі округи є пусті, земля неуправлена, хати попалені і понищені, цїлі міста розбиті і в руїнах, нема нї коний, нї худоби, а люди — пожаль ся Боже! Були хвилї, коли я бажав, щоби я волїв був не родити ся аби всього того не видїти.

Тисячі а тисячі дїтий, старців і женщин є без поживи, без палива, без одїжи, пересїяні тифом (в декотрих місцевостях половина населеня є хора), та иншими хоробами. На дорозї стрічав тисячі вандрівників, які пробували вернути до своїх сїл, з яких їх вигнали Росіяни або Нїмцї. Голодуючі і вмираючі з голоду жінки та дїти хоробливо кричать "хлїба"! Збивши ся разом, навіть по божих домах, мущини і женщини, всї за слабі аби вдержати ся на ногах або поступити ся, благаючо витягають до тебе руки о поміч. А сї лиця висохлі, горіючі очи, знечулені, не в стан зрозуміти нічого що ви говорите до них, лише просять о кавалок хлїба.

В містї Пінську я бачив сотки дїтий, женщин і хорих по шпиталях, які не мали кусника хлїба через чотири днї — а хлїб, якого вони просять, се мерзка мішанина з трохи муки, кори з дерева або листя, трачиня, та Бог знає ще з чого. Що ви думаєте про поживу хорим на тиф, яка складаєть ся з диких каштанів, або з теплої води, насипаної кукурудзою?

Се було чистилищем, що я бачив, одначе чистилище спричинене людьми для живучих людий. Сї осиротїлі дїти, поволеньки гинучі з голоду, супроти наших богачів даючих кілька долярів зі своєї надвишки доходу. Се глум!

Переходжу хвилї, в котрих я мушу втїкати від сеї мізерії та терпіня. Як я бажаю, щоби мати досить гроша аби бодай трошки помогти їм. Я вернув до Варшави без цента в кишенї.

Одначе досить сього на тепер. Наш нарід (Американцї) мусить помогти! Поміч мусить бути обильна, вона мусить бути постійна, бо инакше на наше сумлїне спаде вина смерти, страшної смерти — бо було би більше милосердним убити їх, — ті тисячі людий!"

ВАС НЕ РАХУЄ СЯ.

Вас, робітників, нїде не рахує ся. Про вас говорять хиба тодї, як ви страйкуєте. Коли будує ся велика зелїзна дорога, то кажуть, що будує її Містер Гариман, або Містер Гіл, або Сіпіар. Про сотки тисячів робітників, що роблять на дорозї всю дїйсну роботу, нїхто навіть не писне. Коли будує ся велика палата, або великий міст, або щось подібного, то ви чуєте лиш про містера такого а такого, але нїколи про дїйсного будівничого. Коли читаєте про яку славну битву, то чуєте лиш, що сей а сей ґенерал побив такого а такого ґенерала. Мілїони людий, що в дїйсности били ся і кров свою проливали, не варті навіть того, щоби про них бодай словом згадати! І що властиво ви значите, робітники? Пощо ви жиєте?

("Апіл ту Ріс'н")

В ІНДІЇ ПОМЕРЛО 5 МІЛЇОНІВ ЛЮДИЙ НА ІНФЛЮЕНЦУ.

ЛОНДОН, 25 цьвітня. — В бритійській Індії умерло майже пять мілїонів людий на ішпанську інфлюенцу, а майже 1,000.000 умерло від інфлюенци в сусїдних провінціях.

Як обчисляють, то від інфлюенци умерло в послїдних кількох місяцях два рази більше людий як за послїдних двайцять років від холери.

Єсли-б кождий з передплатників "Укр. Роб. Вістий" приєднав ще лише одного нового передплатника, то тим він дуже много прислужив би ся своїй робітничій часописї "У. Р. В."

ЗІ СЬВІТА НАУКИ.

Чи бракне нам коли води на землї?

Питанє, яким під сю хвилю інтересує ся сьвіт учених, заключає ся в тім, чи моря щезнуть колибудь, а чи може з часом перейдуть в другі величезні простори.

Загально учені прийшли до того заключеня, що сонїшне сьвітло погасне і житє на землї вкоротить ся ще до тої пори, поки щезнуть величезні морські простори.

Недавно про сю справу висказав свій погляд учений космограф Де-Лауней, що в дїйсности зводить ся до слїдуючого.

Всесторонні дослїджуваня учених в протягу многих лїт показали, що морські простори не все представляли з себе те, що вони представляють в нинїшнім часї; навідворот, досьвід показав, що в океанах і морях наступили більші зміни, і що значна часть вселенної має свою осібну і дуже богату історію. На основі сих неоспоримих даних науки і виросло питанє, чи й дальше будуть відбуватись зміни в сїй области, а єсли будуть, то в якім, приблизно, напрямі?

Професор Де-Лауней тримає ся того погляду, що земля не буде позбавленою морських просторів, бодай до тої пори, поки вона не утратить теплоту і замінить ся в замерзлу на віки масу. Правда, нинї ми замічаємо деякі реакції хемічного свійства, завдяки чому вода паруючи, розкладає ся на складові части і до відомої степенї щезає. Але се явище дуже ограничене і не може мати, з огляду на свої скромні розміри, рішаючого значіня.

Не треба забувати того, що три-четвертих земської кулї в нинїшнім часї покриті океанами,, морями і ріками, і що води є в такій скількости, що вона вистарчить покрити всю землю "водяним покривалом" на три кільометри грубо.

З другого боку, заявляє Де-Лауней, ми повинні числити ся з вульканїчними вибухами і постійним збільшуванєм ся скількости природних жерел, завдяки чому всї ті водяні богацтва, що находились до сеї пори в нїдрях землї, появляють ся на її поверхнї і, без сумнїву, заступають ту втрату яку вода понесла через пароване.

Результати наукових дослїдів показали з очевидністю, без найменшого сумнїву, що в преісторичній (ґеольоґічній) епосї морська простір була безуслівно більша і смак тої води був менше солоний, чим тепер; постійні дослїджуваня учених показали також і те, що процес зменшуваня води продовжує йти своєю чергою і по нинїшний час. Одначе він відбуває ся дуже повільно і, чим дальше, та повільність зростає більше.

Опираючись на всїм висше сказанім і беручи під розвагу математичні обчисленя теперішних астрономів відносно тої хвилї, коли сонце погасне, проф. Де-Лауней приходить до заключеня, що земля розпоряджає такою скількістю води, що її вистане на всї часи істнованя житя на землї.

МАСОВЕ ВІЧЕ ЗОРҐАНІЗОВАНИХ РОБІТНИКІВ В ВІННІПЕҐУ ЗА "ОДНОЮ ВЕЛИКОЮ ЮНІЄЮ".

В недїлю, 20 цьвітня відбуло ся в галї "Індустріял Бюро" в Віннїпеґу перше велике віче зорґанізованих робітників в справі "Одної Великої Юнії". На вічу було 3.000 робітників. Вступ був лише для членів юнїй. Проводив вічем президент віннїпеґської ремісничо - робітничої ради Винінґ. Бесїдниками були Джанс з Віннїпеґу і Найт з Едмонтону. Обидва бесїдники говорили про користь "Одної Великої Юнії" та її ріжницю від "Американської Федерації Працї". Найт сказав між иншим, що після його розуміня "Одна Велика Юнія" має вибороти не лише "більше масла до хлїба", але в разї, коли капіталїстична кляса не зможе сповнити домагань робітників, "ми маємо бути готові перебрати контролю і управу індустрії".

По скінченю промов бесїдників, які були нагороджені гучними оплесками, слїдували запити і відповіди. Спеціяльно запрошувано противників "Одної Великої Юнії", як які були на галї, щоби вони забрали слово, однак нїхто не зголошував ся. Взагалї се був найлїпший мітінґ, який коли робітники в Віннїпеґу мали, що сьвідчить про побіду "Одної Великої Юнії".

ФЕРНІ СТОЇТЬ СОЛІДНО ЗА "ОДНОЮ ВЕЛИКОЮ ЮНІЄЮ"

Майнери в Фернї, Б. К., члени ґледстонської льокальної юнії перевели голосоване над "Одною Великою Юнією". Питаня над котрими вони голосували були слїдуючі:

Чи ви є за тим, щоби відлучити ся від теперішної інтернаціональної ремісничої юнії і стати частиною Одної Великої Індустріяльної Орґанізації всїх робітників?

Чи ви є за тим, щоби викликати ґенеральний страйк для встановленя шість - годинного дня працї?

За обома пропозиціями було дуже переважаюче число голосів, іменно:

Всїх голосуючих було	583
На перше питанє було голосів за	522
На друге питанє було голосів за	533
Проти першого питаня було голосів	23
Проти другого питаня було голосів	34

Вісім голосів було зіпсутих.

ЮНІЙНИЙ МІТІНҐ.

Ірма, Альта.

Дня 13 цьвітня відбув ся тут юнїйний мітінґ в справі робітників, які роблять на Ґренд Тронк Паціфік лїнії. Нас не було много, позаяк наші люди ще не уміють за собою стояти, лиш чекають все на когось.

Нас прийшло всїх 42, з котрих 23 були Українцї, а 19 не-Українцї. По отвореню мітінґу встав один з Українців і попросив о перевід з анґлїйського на українське. Президент юнії дозволив на се і єще сам попросив Українців, котрий годен переводити з анґлїйського, щоби се зробив. На се жадний не відозвав ся, хоч було їх кількох, що покінчили тутешні школи. Вони встидались признати ся до своїх. Коли з присутних один побачив лїнюхів, що они не цікаві признати ся до укр. мови, ще й в такім случаю, він встав і попросив єще раз в анґлїйській і укр. мовах, щоби котрийсь перевів деякі слова, бо ми не розуміємо. Однак се не помогло; наша інтелїґенція сидїла як закопана і слухала тілько собі ,а більша часть Українців сидїла тихо, що і слова не було чути від нїкого аж до самого кінця. Вони дивили ся лиш, коли підняти в гору руки, аби і ми піднесли враз з другими свої руки, але на що, то не знати, лиш як той так і я.

Юрко Томяк.

ОСТОРОГА ПЕРЕД ФАЛШИВИМИ ОГОЛОШЕНЯМИ.

Braeside, Ont.

Товаришу редактор "Укр. Роб. Вістий". Як можливо, то прошу помістити сих моїх пару слів у своїй часописи для остороги усьому робітництву. Одна українська ґазета в Віннїпеґу (дописуватель подає назву ґазети, але ми опускаємо — ред.) містить фалшиві оголошеня якихсь компаній та всїляких темнителїв, а навіть ворожок. Замість перестеречи робітників, щоби не давали ся здурити тими фалшивими оголошенями, ся ґазета дальше туманить такими оголошенями на своїх сторінках. Другі ґазети роблять те саме. А се тому, що ті часописи не є нам на користь, а тілько на шкоду. Такі часописи оголошують себе, що вони є просьвітні, а вони тільки темнять робітників і є підніжками буржуазії.

І так я знайшов оголошене Стар Ко. в Чікаґо, що продає тано золоті годинники, бо лише по $12.50, котрі мають по 21 камінів. Я замовив собі один і з оплатою коштувало мене 18 долярів, а тимчасом годинник є такий як той, що за доляра. Тому будьте осторожні, товариші робітники, перед такими оголошенями і такими ґазетами.

Іван Тофан.

Просимо читачів "У. Р. В." звернути свою увагу на те, що робітничій ґазеті не поможе нїхто, крім самих робітників. Нехай отже читачі "У. Р. В." помагають по змозї своїх сил одинокій робітничій ґазеті "У.Р.В." зєднуючи нових передплатників і збираючи пресовий фонд на "Укр. Роб. Вісти".

БРОДЯГА.

Оповідання Октава Мірбо.

Жан Геніль поклав вернути ся до дому, бо день видав ся йому невдатний і безкористний.

— Еге, треба вертатись до дому!

"Домівкою" він називав лавку у сквері на Антверпенському майданї; на тій лавцї він уже цїлий місяць ночував під каштаном, що заступав йому завісу над ліжком.

Він стояв на вулицї коло театру "Водевіль". Чи то через конкуренцію, яка ставала що-дня більша, чи може через свою невдалість, чи просто може не пощастило, — але за цїлий день він випрохав тільки два су та ще якусь чужоземну монетку, що не має нїякої цїни?

— Дати два су неодящою монетою такому злидареві, як я, — думав він собі. — Ну, хіба це не на сміх? І хто дав? Мілїонер!...

І він пригадав собі того пана, у багатій одежі, у білій як сніг крохмаленій сорочцї з білим галстухом, у руках паличка з золотою головкою... Жан Геніль тільки здвигнув плечима добродушно.

Найгірше йому було, що треба було йти так далеко, аж на Антверпенський майдан "до дому", на свою лавку. Ця "домівка" була йому дуже люба: там йому було не погано, вже хоч-би й тому, що нїхто його там не займав.: полїцейські знали його і жалїли, і дозволяли йому спати на лавцї, скільки хоче.

— Бодай-би чорти взяли такий невдатний день! — бубонїв він. — Цїлих три тижнї не було такого поганого дня. Правду кажуть, що погано йдуть тепер справи на сьвітї!... І невже-ж справдї це все через Анґлїйців?...

І він пішов "до дому", ще не покидаючи надії, що зустріне якого небудь милосердного пана або якого багатого пяницю, що дав би йому два су, та справжнїх два су, щоб можна було вранцї купити за них хлїба.

— Два су, два справжнїх су... Це-ж не Богзна яке багацтво, — думав він собі, плентаючись по маленьку. Він дуже втомив ся і окрім того йому дуже дошкуляла сьогоднї його давня хороба — кила.

Він ішов уже з чверть години і вже починала покидати його надія, що зустрінеть ся милосердний пан, коли враз він почув, що наступив ногою на щось мяхке. Зпершу йому здало ся, що це так, якась нечистота, а потім він подумав, чи не наступив він на щось істивне. Хіба не буває? Правда, не часто трапляєть ся біднотї така дурничка, не часто бувають приємні несподіванки, але й йому, Генілеві, пощастило раз у вечері знайти на вулицї Блянш прегарний великий шматок свіжої баранини, що, мабуть, упала з воза якогось різника.

А те, на що він наступив тепер, напевне вже не такий гарний шматок, як був той, а все-ж таки може це окраєць баранини або скибка печінки, або може теляче серце...

— Все-ж таки треба подивитись, — сказав він сам собі і зігнув ся, щоб підняти те, на що був наступив.

— Ба нї! Це вже не їстивне... Ну і справдї сьогоднї нема зовсім щастя!..

На вулицї було пусто. Не видко було навіть полїцейського з ночним обходом. Геніль підійшов до лїхтарнї, щоб краще розглядїти знайду.

— Ну, це вже чорти-батька зна-що! — скрикнув він голосно.

Те, що знайшов він, був чорний ремінний гаман зо срібними наріжниками.

Жан Геніль одчинив його і заглянув у середину; в одному з відділів лежала пачка банкових білетів, у тисячу франків кожний і зколотї білети були шпилькою.

— От тобі на! Оце вже случай! Та й подумати тільки, — говорив він, хитаючи головою, — що є на сьвітї такі люде, що носять у кешенї такі гамани... а в гаманах аж десятки тисяч франків... Ну, чи не кривда-ж воно?

Він подивив ся у другий відділ. Там не було нїчого; нї візитової картки, нї листа, нї фотографії — нїякого знаку, щоб довідатись про власника того багацтва, що опинилось у його в руках.

Жан зачинив гамана.

— От тобі й клопіт! — промовив він сам до себе. Тільки цього менї не ставало! Тепер доведеть ся нести оце до полїцейського комісара і надати собі дороги, а я так втомив ся... Ну, і справдї сьогоднї вже менї не пощастило.

Вулицї були вже зовсім пусті; нї одного перехожого, нї одного полїцейського. Жан Геніль повернув назад і пішов до найблизшого полїцейського комісаріяту.

Доступути до самого комісара було не лехко. Побачивши те лахміття і блїде, нужденне обличчя, полїцейські в сам-перед подумали на Жана, що він злодюжка, вхопили його і мало не посадили у збірню. Він не пручав ся і спокійно домагав ся, щоб його пустили до самого комісара і таки допросив ся: його впустили у кабінет комісара.

— Пане комісаре, — сказав Жан, уклонившись, — я приніс вам одну річ, яка тільки-що попала менї під ноги на вулицї.

— А що саме? — спитав комісар.

— Ось вона, — сказав бідак, подаючи гаман своєю худою, кістлявою рукою.

— Так... і в гаманї, певна річ, нема нїчого?

— Подивіть ся самі, пане комісаре.

Комісар одчинив гамана, вийняв гроші, перелїчив їх. Очі його широко відкрили ся з дива.

— Але-ж... але-ж, одначе... Так тут десять тисяч франків!.. Це-же великі гроші, матері його ковінька!.. Великі гроші!... Великі!... мовив комісар.

Жан Геніль стояв собі байдуже.

— А вже-ж, — озвав ся він. — Та як подумати: є-ж на світї такі люде, що носять у гаманах по десять тисяч франків... Ну, чи не кривда-ж воно?

Комісар уважно дивив ся на бродягу і в очах його було якесь незвичайне здивування.

— І це ви знайшли?.. А бодай-же його!.. Та ви, значить, чесна людина... ви — порядна людина... Ви — просто герой... та так, видима річ, ви — герой!..

— Змилуйтесь, пане комісаре...

— Так, так, ви — герой... кажу вам: ви — герой... Бо-ж справдї, ви-ж могли-б... Одно слово: ви — герой, тай все тут. Це надзвичайний вчинок... геройський вчинок... Ви заслужили премії за чесність... Як вас звуть?

— Жан Геніль, пане комісаре.

Комісар аж руки підняв у гору, до закоптілої стелї свого кабінета.

— І його ще звуть Жан Геніль! Чи не дивно це? Це-ж, просто, хоч казку пиши! А яка ваша робота?

— На жаль, — мовив бідняка, — я не маю нїякого ремесла.

— Як-же так — нїякого ремесла? — то ви, значить, маєте капітал?

— Я живу за прошеним хлїбом, пане комісаре. Та й яке-ж це життя

— А бодай же його! Та це може попсувати всю вашу справу, матері його лихо!

Комісар скривив ся і говорив уже далї не таким радим голосом.

— То ви, значить, жебрак, прошак?

— Та вже мабуть так, пане комісаре.

— Хм, хм...

Комісар задумав ся.

— А де-ж ваше жилище? — спитав він, трохи подумавши.

— А яке-ж у мене жилище? — мовив з одчаєм Жан Геніль.

— У вас нема жилища?

— На жаль — нема...

— Як-же у вас нема жилища? Чи ви кепкуєте собі справдї?

— Та-ж нема, упевняю вас.

— Але-ж у вас повинно бути жилище!... Цього закон вимагає.

— А нужда вимагає, щоб у мене не було... Я не маю роботи, я й не здужаю робити... і не маю чим жити... А коли я протягаю руку, менї дають чужоземні монети... А надто — я старий і хворий... У мене кила...

— Кила... кила!... Це все дуже добре... Та не в тому сила... У вас є кила, але у вас нема жилища... Ви — бродяга... Ви підлежите законові про бродяг... Герой... так, певна річ, ви герой... Але ви разом із тим бродяга!... Так, так... Для героїв нема законів, а для бродяг є... Я повинен робити по закону.. Менї це дуже прикро, дуже жаль... Бо ваш вчинок дуже гарний... Та що-ж робити? Закон — є закон і треба його шанувати!.. Ну й надало-ж цьому старому!... Треба-ж йому було...

Він крутив у руках гаман.

— Ну, ось гаман... Це, звичайно, так... І на вашому місци, при вашій бідности, не багато знайшлось-би таких, що принесли-б його... Я це добре розумію... Я зовсім не хочу сказати, що ви зробили по дурному, — навпаки... Вчинок ваш дуже гарний... Вам треба було-б дати нагороду. І вам напевне дадуть її — я так думаю, що вам варт-би дати не менше, як пять франків, як тільки ми знайдемо того, хто згубив гамана і тих десять тисяч франків що в йому, — як що тільки судило ся нам знайти його. Все воно так, але-ж з цього ще не виходить, щоб у вас було жилище... а в тому то й вся справа!... Розумієте ви мене, Жан Геніль: нїгде нї в яких законах нема того, що ви повинні знаходити на вулицї гамани, повні грошей, але за те стоїть такий закон, що ви неодмінно повинні мати жилище... Упевняю вас, що для вас куди — краще було-б, якби ви замісто цього гамана знайшли собі жилище...

— Ну, то як-же? — спитав Жан Геніль.

— Ну, так ось... — мовив комісар, — бачите... ви переночуєте цю ніч в участку, а завтра я відправлю вас у тюрму...

Він подзвонив. Увійшло два полїцейських і комісар показав їм на Жана.

А Жан Геніль, як вели його, бубонїв про себе:

— Ну, тай історія!.. Правду я казав, що сьогоднї менї не щастить... Ну і що-б то тим багачам проклятим добре ховати гамани у своїх кешенях! Ну, чи не кривда-ж бо справдї?...

Ч. 7.

ПРО ЗУБИ.

(Написав Др. Іван Бережницький).

Будова і назва зубів.

Узублене є знарядом до роздроблюваня корму і сповнює в тім напрямі подвійну працю; раз розкушує поживу, а далї роздушує її. З огляду на те корона поодиноких зубів, є. є. понад ясна вистаюча часть, має ріжну подобу, приноровлену до цїли, якій має служити. Передні зуби мають ловити й відкусувати страву, проте є вони плоскі, острі і мов два вістря ножиць пересувають ся попри себе з долини до гори (сїкачі), задні служать до роздушуваня корму, мають широкі площі жувні з малими сучками-горбочками (зуби черенні). Сї заокруглені горбочки (2 — 4, рідко більше) роздавляючи докладно плоди овочеві ,щоб з них видобути як найбільше поживних частин, вказують, що природа з одної сторони призначила чоловікови живити ся стравами ростинними, як з другої зглядна короткість проводу травленя (відношеня довжини його до висоти тїла є 6 або 5 до 1) приписує легко стравну поживу мясну. Зі сих обох фактів виходить, що чоловік має вживати поживи мішаної з сьвіта ростинного і зьвіринного.

На кождім поодинокім зубі розріжняємо три части: корону, є. є. часть вистаючу понад ясна, шийку, часть покриту яснами і корінь, встромлений заглуби щокових костий. Подоба корони, як вже висше зазначено, відповідає фізіольоґічній задачі зуба і надає враз з місцем, яке займає зуб в щоцї, назву. Так розріжняємо дорослого чоловіка в кождій половинї щоки горішної і долїшної по вісім зубів, числячи від середини: великий і малий сїкачі з долотовою короною, зуб кутний або кло о короні стіжковатій, перший і другий прочеренні з двома сучками перший, другий і третий черенні з чотирма сучками на жувчій площі. Послїдний черенний зуб зве ся також зубом мудрости, бо виростає найпізнїйше всїх, звичайно коло 20-го року житя. Разом має дорослий чоловік 32 зуби. Стремять они в костях щочних корінями; передні мають по одному, задні горішні звичайно по три, задні долїшні по два корінї.

Коли появляють ся зуби у дїтий.

Узублене молочне представляє ся троха інакше. Дитина при кінци другого року житя має всего разом 20 зубів, пять в кождій половинї горішної і долїшної щоки; середні і бічний сїкачі, кло, перший і другий черенні. Перші пробивають ся середні сїкачі в долїшній щоцї менше-більше в 6 місяци житя, а зараз потім середні горішні. В 8-ім місяци з'являють ся бічні горішні сїкачі, а трошка пізнїйше бічні сїкачі долїшні. В 12-ім місяци виростають перші переняки долїшної, а в 2 — 4 місяцї пізнїйше ті самі зуби горішної щоки. Кла пробивають ся в 16-ім місяцями, а вкінци доповняють молочних зубів в 20-ім місяци другі череняки. Не все одначе вдержує ся той приписаний час і порядок в виростаню зубів молочних; є знані случаї, що дїти родили ся вже з зубами, а з другої сторони випадки, де появлене ся зубів приняло ся до другого або третього року житя. Таке припізнене буває і у зовсім здорових дїтий частїйше причина спізненя жить в наслїдженім сифілїсї, анґлїйській недузї, скрофулї і инших недугах. Між третим шестим роком не виростають жадні нові зуби; аж в шестім роцї появляє ся з заду за другим молочним череняком перший постійний череняк в долїшній щоцї, а по короткім часї відповідаючий йому горішній. Від того часу починають відпадати молочні зуби, а на їх місце ростуть постійні.

В 7-ім роцї пробивають середні сїкачі, а в 8-ім бічні також долїшні вперед горішних. Від 9-го року починають на місце молочних черенних ріст перших прочеренних, горішних скорше нїж долїшних